

UZASADNIENIE SZCZEGÓŁOWE DO UWAGI SRG-15/2026

Gospodarka nawozami naturalnymi – ochrona wód, gleb i mieszkańców przed skutkami nieprawidłowego stosowania

do projektu Strategii Rozwoju Gminy Olecko do 2035 roku

Zgłaszający	Stowarzyszenie „Partnerstwo Dzikie Mazury” / Zbigniew Sienkiewicz
Powiązanie z formularzem	Załącznik do odrębnej uwagi konsultacyjnej SRG-15/2026
Zakres projektu Strategii	Rozdz. 4.9 „Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej”; cel operacyjny 4.2; Pakiet strategiczny 7 – ochrona jezior i rzek

1. Przedmiot uwagi

Uwaga dotyczy potrzeby uzupełnienia projektu Strategii o wyraźne zasady racjonalnej gospodarki nawozami naturalnymi – w szczególności gnojowicą, gnojówką i obornikiem – jako elementu ochrony wód, gleb, klimatu odorowego i jakości życia mieszkańców. Projekt Strategii przewiduje ochronę rolniczej przestrzeni produkcyjnej, rozwój rolnictwa przyjaznego środowisku oraz ochronę wód, jednak nie rozwija zasad dotyczących praktyk nawożenia naturalnego, mimo że problem ten został wcześniej formalnie zgłoszony.

2. Postulat został zgłoszony na etapie diagnozy

W opracowaniu „Wnioski analityczne strony społecznej do diagnozy Strategii Rozwoju Gminy Olecko oraz Planu Ogólnego Gminy Olecko” z dnia 28 stycznia 2026 r. wyodrębniono osobny punkt „Gospodarka nawozami naturalnymi”. Wnioskowano w nim o:

- koordynowanie terminów nawożenia gnojowicą i informowanie o planowanych zabiegach,
- możliwie szybkie przyorywanie lub mieszanie z glebą gnojowicy i obornika po aplikacji,
- uwzględnianie ukształtowania terenu, stoków i kierunków spływu powierzchniowego,
- zachowanie stref buforowych od cieków i zbiorników wodnych,
- powiązanie zasad nawożenia z ochroną jakości wód i ograniczaniem konfliktów odorowych.

We wcześniejszym materiale wskazano również orientacyjny bufor 50 m od cieków i zbiorników wodnych oraz postulat przyorania nawozów naturalnych nie później niż w ciągu 2 dni. W niniejszej uwadze wartości te traktuje się jako wcześniejszy społeczny materiał referencyjny wymagający dostosowania do obowiązujących przepisów, rodzaju nawozu, technologii aplikacji i lokalnych warunków terenowych.

3. Projekt Strategii – właściwy kierunek, ale brak zasad wykonawczych

Rozdział 4.9 projektu Strategii przewiduje ochronę rolniczej przestrzeni produkcyjnej, wspieranie rolnictwa przyjaznego środowisku, rolnictwa ekologicznego oraz ekstensywnego użytkowania łąk i pastwisk. Projekt wskazuje także potrzebę ochrony stosunków wodnych w dolinach cieków i na terenach podmokłych.

Zapisy te są kierunkowo prawidłowe, lecz nie odnoszą się do jednego z najważniejszych praktycznych źródeł presji rolniczej na wody i otoczenie – sposobu magazynowania, transportu i stosowania nawozów naturalnych. Brakuje także powiązania tej problematyki z Programem ochrony Jeziora Oleckiego Wielkiego i rzeki Legi.

4. Związek z jakością wód i eutrofizacją

SRG-13 wskazuje potrzebę zlewniowego podejścia do przeciwdziałania eutrofizacji. Jednym z potencjalnych źródeł dopływu azotu i fosforu do jezior oraz cieków jest spływ powierzchniowy z terenów rolniczych. Z tego względu zasady gospodarki nawozami naturalnymi powinny być bezpośrednio powiązane z ochroną stref buforowych, ekotonów, rowów, cieków, jezior i terenów podmokłych.

W miejscach o dużym spadku terenu, na glebach nasyconych wodą albo w bezpośrednim sąsiedztwie wód ryzyko spływu biogenów może być większe. Strategia powinna więc promować zasady ostrożnościowe, dostosowane do warunków lokalnych, a nie wyłącznie ogólne deklaracje rolnictwa przyjaznego środowisku.

5. Uciążliwości odorowe i relacje sąsiedzkie

Stosowanie nawozów naturalnych, zwłaszcza gnojowicy, może powodować krótkotrwałe, ale intensywne uciążliwości zapachowe. W obszarach o zwartej zabudowie, w sąsiedztwie terenów rekreacyjnych lub turystycznych powtarzające się zabiegi mogą prowadzić do konfliktów społecznych.

Strategia nie powinna tworzyć pozaustawowych obowiązków bez podstawy prawnej. Może jednak wskazać kierunek organizacyjny: rozwijanie lokalnych dobrych praktyk, dobrowolnych mechanizmów informacji i koordynacji oraz edukacji rolników w zakresie technologii ograniczających emisję odorów i straty azotu.

Wniosek: celem nie jest ograniczenie zwykłej działalności rolniczej, lecz zmniejszenie strat nawozowych, ochronę wód i ograniczenie konfliktów poprzez dobre praktyki dostosowane do lokalnych warunków.

6. Strefy buforowe i ekotony rolnicze

Wcześniejszy materiał społeczny postulował zachowanie roślinnych stref buforowych pomiędzy polami uprawnymi a ciekami i zbiornikami wodnymi. Takie strefy powinny być traktowane jako integralna część polityki nawozowej, mikroretencji i przeciwdziałania eutrofizacji.

- utrzymywanie pasów roślinności ograniczających bezpośredni spływ z pól do wód,
- zachowanie zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych oraz naturalnych obniżen terenu,
- unikanie nawożenia w sposób zwiększający ryzyko spływu po stokach w kierunku cieków i jezior,
- szczególną ostrożność na terenach podmokłych i w bezpośrednim sąsiedztwie wód.

7. Magazynowanie, transport i aplikacja

Strategiczny standard dobrej praktyki powinien obejmować cały cykl gospodarowania nawozami naturalnymi, a nie tylko sam moment nawożenia. Istotne są szczelność i bezpieczeństwo magazynowania, ograniczanie wycieków podczas transportu, dobór warunków pogodowych i gruntowych oraz technika aplikacji.

Gmina może wspierać upowszechnianie wiedzy i inwestycje ograniczające emisję odorów, straty azotu i ryzyko zanieczyszczenia wód, w szczególności poprzez doradztwo, szkolenia i informowanie o dostępnych programach wsparcia.

8. Lokalny kodeks dobrych praktyk

Zasadne jest opracowanie gminnego materiału informacyjnego lub kodeksu dobrych praktyk gospodarowania nawozami naturalnymi. Dokument taki nie zastępowałby przepisów powszechnie obowiązujących, lecz porządkowałby zalecenia dostosowane do lokalnych warunków hydrologicznych, krajobrazowych i osadniczych.

Kodeks mógłby obejmować m.in.:

- zasady ochrony cieków, jezior, rowów, mokradeł i ujęć wody,
- dobre praktyki ograniczające spływ i emisję odorów,
- zalecenia dotyczące szybkiego mieszania nawozów z glebą tam, gdzie jest to agronomicznie właściwe i zgodne z obowiązującymi przepisami,

- dobrowolne zasady informowania o zabiegach powodujących znaczną krótkotrwałą uciążliwość w bezpośrednim sąsiedztwie zwartej zabudowy lub terenów rekreacyjnych,
- wskazanie właściwych instytucji i źródeł doradztwa dla rolników.

9. Proponowane uzupełnienie Strategii

Proponuje się uzupełnienie rozdziału 4.9 i kierunków dotyczących ochrony wód o następującą albo równoważną merytorycznie zasadę:

„Gmina Olecko wspiera racjonalną gospodarkę nawozami naturalnymi jako element ochrony rolniczej przestrzeni produkcyjnej, jakości wód i jakości życia mieszkańców. Należy promować praktyki ograniczające straty azotu i fosforu, spływ powierzchniowy oraz uciążliwości odorowe, w szczególności poprzez ochronę stref buforowych i ekotonów, uwzględnianie spadków terenu i kierunków spływu, właściwe magazynowanie i transport oraz stosowanie technologii ograniczających emisje. Gmina powinna rozwijać edukację, doradztwo i lokalne dobre praktyki oraz dążyć do powiązania gospodarki nawozowej z programami ochrony jezior, rzek i mikroretencji. Szczegółowe rozwiązania ilościowe i organizacyjne powinny być stosowane wyłącznie w zakresie zgodnym z obowiązującymi przepisami i właściwymi kompetencjami organów.”

10. Proponowane wskaźniki

- liczba działań szkoleniowych i doradczych dotyczących gospodarki nawozami naturalnymi [szt.],
- długość lub powierzchnia roślinnych stref buforowych zachowanych lub odtworzonych pomiędzy polami a wodami [km/ha],
- liczba gospodarstw uczestniczących w programach dobrych praktyk lub doradztwie [szt.],
- liczba zidentyfikowanych i ograniczonych punktowych źródeł zanieczyszczeń związanych z magazynowaniem nawozów naturalnych [szt.] – w zakresie dostępnych danych,
- zmiana parametrów biogennych wód monitorowanych w ramach programu ochrony Jeziora Oleckiego Wielkiego i rzeki Legi.

11. Wniosek końcowy

Wnosimy o uwzględnienie uwagi SRG-15/2026 poprzez:

1. uzupełnienie Strategii o wyraźny kierunek racjonalnej gospodarki nawozami naturalnymi,
2. powiązanie zasad nawożenia z ochroną wód, przeciwdziałaniem eutrofizacji, mikroretencją i ochroną ekotonów,
3. promowanie stref buforowych oraz praktyk ograniczających spływ powierzchniowy i straty biogenów,
4. wprowadzenie kierunku ograniczania uciążliwości odorowych poprzez edukację, technologie i lokalne dobre praktyki,
5. opracowanie lokalnego materiału lub kodeksu dobrych praktyk gospodarowania nawozami naturalnymi,
6. zachowanie wcześniejszych propozycji dotyczących buforów, informacji i szybkiego przyorania jako materiału referencyjnego wymagającego dostosowania do aktualnego prawa,
7. uzupełnienie systemu monitorowania Strategii o wskaźniki dotyczące stref buforowych, doradztwa i efektów w jakości wód.

Dokumenty źródłowe

1. „Wnioski analityczne strony społecznej do diagnozy Strategii Rozwoju Gminy Olecko oraz Planu Ogólnego Gminy Olecko”, 28.01.2026 r., pkt 5.3 E „Gospodarka nawozami naturalnymi” oraz pkt 5.3 I „Ochrona wód i ekotonów”.
2. „Strategia Rozwoju Gminy Olecko do 2035 roku – projekt”, 2026, w szczególności rozdz. 4.9, s. 132–133, cel operacyjny 4.2 i Pakiet strategiczny 7.
3. SRG-04/2026 – ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz zasady lokalizacji intensywnej produkcji zwierzęcej; SRG-13/2026 – jakość wód i przeciwdziałanie eutrofizacji.